

LIETUVIŲ KALBOS DAIKTAVARDINIŲ FRAZIŲ ŽODYNAS: SANDARA IR PASKIRTIS

Erika Rimkutė
Vytauto Didžiojo universitetas

1. Įvadas

Šiame straipsnyje aprašomas pirmasis lietuvių kalbos daiktavardinių frazių žodynas, kurį sudaro stabiliai vartojami junginiai su daiktavardžiais, to žodyno sudarymo principai, paskirtis ir tolesni analizės etapai. Frazių žodynas sudarytas iš Vytauto Didžiojo universiteto *Dabartinės lietuvių kalbos tekstyno* (internetinis adresas: <http://donelaitis.vdu.lt/tekstynas>; šiuo metu jį sudaro 100 mln. žodžių).

Nagrinėti sustabarėję junginiai yra kalbos koncentracija, pati reprezentatyviausia rašytinės kalbos dalis. Daiktavardinės frazės apima daug daugiau ir įvairesnės dabartinės kalbos vartosenos, nei kad aprašoma lietuvių kalbos gramatikose. Kol kas apsiribojama tik frazėmis, kurias sudaro bent vienas daiktavardis, bet iš jų išryškėja daugybė iki šiol nenustatytų ir neaprašytų sintaksinių bei semantinių kalbos modelių.

2. Kolokacijų samprata, nustatymo metodai, daiktavardinių frazių žodyno sudarymas

Lietuvių kalbos daiktavardinių frazių žodyną sudaro kolokacijos ir frazės. Lingvistiniuose darbuose kolokacijos apibrėžiamos labai įvairiai. Kolokacijos dažniausiai apibrėžiamos kaip dažnai vartojami stabilūs junginiai, tačiau vieni tyrinėtojai labiau akcentuoja kontekstines ar statistines kolokacijų ypatybes, t. y. kolokacija laikomi du ar daugiau žodžių, dažnai vartojami kartu; kitiems tyrinėtojams būdingesnis leksikografinis požiūris į kolokacijas. Tokie lingvistai pabrėžia, kad kolokacijos turi būti gramatiškai taisyklingos, jos negali būti vien tik statistinės (Marcinkevičienė 2004, 739–740).

Lietuvių kalbos daiktavardinių frazių žodyne yra susiję abu anksčiau minėti požiūriai. Kolokacijos žodynui buvo rinktos statistiniu būdu. Jos buvo išrinktos iš *Dabartinės lietuvių kalbos tekstyno* paskaičiavus žodžių traukos tekste įvertį (*gravity counts*). Tai reiškia, kad įvertinant dviejų žodžių tekste kombinacijas atsižvelgiama į kelis požymius: 1) kiekvieno žodžio dažnumą, 2) žodžių poros dažnumą ir 3) skirtingų žodžių skaičių pasirinktoje teksto atkarpoje. Pastarasis požymis yra naujas, netaikytas kituose statistiniu pagrindu besiremiančiuose metoduose (Daudaravičius et al. 2004, 330).

Iš 100 mln. žodžių tekstyno minėtu metodu pirmiausia buvo nustatyta 20 mln. kolokacijų, kurios apima apie 68 proc. viso tekstyno. Toliau sąrašas buvo tvarkomas keliais etapais. Buvo atmetos retos kolokacijos, pavartotos mažiau negu 3 kartus. Toliau neanalizuotos tos dvižodės kolokacijos, kurios tekстыne buvo pavartotos mažiau nei 19 kartų; trižodės, jei pasitaikė mažiau nei 9 kartus; atmetos mažiau nei 8 kartus besikartojančios keturžodės kolokacijos ir pan., t. y. buvo atsižvelgta į kolokacijų dažnumą ir į jų ilgį (Marcinkevičienė 2004, 747).

Dėl didžiulio duomenų kiekio nuspręsta analizuoti tik tuos junginius, kuriuos sudaro nors vienas daiktavardis. Fraze su daiktavardžiu laikytas dažnai kartu vartojamų žodžių junginys, kuriame yra vienas ar daugiau daiktavardžių. Daiktavardinę frazę gali sudaryti tikriniai ir bendriniai daiktavardžiai, vienaarūšės sakinio dalys ar net ilgesnio teksto atkarpa (netgi keli sakiniai), kurie automatiniu statistiniu būdu atpažįstami kaip kolokacija, pvz.: *Baltijos asamblėjos sesija; Hitlerio ir Stalino; daržovių vaisių ir uogų sultis*¹; *Didžiosios Britanijos užsienio reikalų ministras; privatizuojamiems objektams esantiems regioninio parko teritorijoje taikomos Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintos privatizuojamų objektų esančių valstybės saugomose teritorijose naudojimo privalomosios sąlygos*.

Išrenkant kolokacijas su daiktavardžiais panaudota programa *Lemuoklis*, automatiškai nustatanti antraštinę žodžio formą (lemą) ir pateikianti gramatines pažymas (Zinkevičius 2000). Po tokio kolokacijų sąrašo apdorojimo liko 88 562 kolokacijos. Vis dėlto tarp šių kolokacijų pasitaikė ir viena kita kolokacija be daiktavardžio, pvz., *labai ilgai* (šiuo atveju *labai* ir *ilgai* yrarieveiksmiai, bet gali būti ir daiktavardžių *labas* bei *ilgai* formos, todėl tokia kolokacija ir buvo

palikta analizuojamame sąrašė – peržiūrint kolokacijas rankomis, tokio tipo junginiai ištrinti). Galutinį sąrašą sudaro 68 600 kolokacijos ir daiktavardinės frazės. Sąrašas sutrumpėjo, nes buvo svarbu ne tik frazių dažnumas, bet ir jų gramatinė forma, taip pat žiūrėta, kad frazės būtų semantiškai autonomiškos.

Taigi daiktavardinių frazių tvarkymą sudarė 2 etapai: pirmiausia buvo ištrinamos semantiškai neautonomiškos frazės, pvz.: *žmogus iš tikrųjų; rūmų į kitus su dalimi; kurio tema; mokėjimo atleista; šiuo atveju bendrojo dokumento importo rinkinio; pildomas jei prekės gabenamos muitinės*. Tokių kolokacijų atsirado todėl, kad tie žodžiai dažnai vartojami kartu, nors kartais gali priklausyti skirtingiems sakiniams. Taip pat į frazių žodyną nepateko iš vieno bendrinio ir kito (kitų) tikrinių daiktavardžių sudarytos kolokacijos, pvz., *režisierius G Padegimas; vyskupas M Valančius*; jeigu frazę sudaro veiksmažodis ir tikrinis daiktavardis, ypač jei varijuoja tikriniai daiktavardžiai, pvz.: *sakė V Adamkus; sakė V Andriukaitis; sakė V Jankauskas; sakė V Landsbergis*. Daiktavardinėmis frazėmis nelaikomi daiktavardžio ir nekaitomų žodelių junginiai, pvz.: *kokybę ir; respublikoje arba; Lietuva jau; net širdis*. Iš pirminio kolokacijų sąrašo buvo ištrinti daiktavardžio ir veiksmažodžio *būti* junginiai, nes galima sakyti, kad *būti* jau yra pagalbinis žodis, neturintis prasmės, pvz.: *langai buvo*.

2 žodyno tvarkymo etapas – kolokacijų pildymas. Kolokacijos transformuotos į frazes. Kolokacijos vidutiniškai papildytos 2–4 žodžiais, kurių trūko iš kairės, dešinės ar abiejų pusių. Daugiausiai pildytos tos kolokacijos, kurias sudaro prielinksnio ir daiktavardžio junginys, pvz.: *padažas tinka su (pudingais, žuvim²); padėka už (darbą; pasiaukojimą; ryžtą; paramą); padidinti žemės ūkio objektų priemonių (parduodamų už pinigus, pradinės pardavimo aukcionuose kainas); (dėl ... komandiruotės) į Šveicariją*. Pildant vienas semantiškai neautonomiškas frazes, pvz., anksčiau minėtas, negalima iš anksto numanyti, kokio žodžio ar žodžių junginio trūksta. Tuo tarpu trūkstanti kitų frazių žodžiai gali būti gana lengvai numanomi, pvz.: *(peržengė) padorumo ribas; padėtis dar labiau (komplikuosi)*. Šias net ir nepapildytas frazes supranta gimtakalbiai, t. y. jaučia, kokio žodžio trūksta. Dažnai tokias kolokacijas galima papildyti ne tik pažiūrėjus į tekstyną, bet tiesiog remiantis savo kalbos jausmu. Tai įrodo, kad daiktavardinės frazės yra apylaisviai ar nelaisvieji junginiai.

Kai kurios kolokacijos sujungtos į vieną, pvz.: *laikinasis premjeras E Gentvilas; laikinasis premjeras Eugenijus Gentvilas; laikinasis premjeras*. Šios kolokacijos sujungtos ir paliktas toks junginys: *laikinasis premjeras (E Gentvilas)*.

Yra nemažai kolokacijų, kurios įeina į kitų kolokacijų sudėtį, pvz.: *Lietuvos Respublikos; Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso; Lietuvos Respublikos ambasados; Lietuvos Respublikos ar užsienio valstybių* ir pan. Trumpesnės frazės dažniausiai yra dažnesnės negu ilgesnės, į kurių sudėtį jos įeina, todėl panašaus tipo junginiai pateikiami kaip atskiros kolokacijos (Daudaravičius et al. 2004, 343). Vis dėlto galima teigti, kad apie 82 proc. kolokacijų yra autonomiškos ir aiškios frazės (Marcinkevičienė 2004, 747).

Rankomis peržiūrėjus ir sutvarkius turimą sąrašą, kaip minėta, liko 68 600 daiktavardinių frazių, t. y. apie 74 proc. pirminio kolokacijų su daiktavardžiais sąrašo. Remiantis šiais statistiniais duomenimis, galima teigti, kad lietuvių kalbos kolokacijų su daiktavardžiais ištraukimo iš tekstyno metodas, t. y. žodžių traukos tekste įverčio skaičiavimas, yra patikimas metodas kolokacijoms išrinkti, pritaikytas ne tik lietuvių, bet ir kitoms kalboms (Daudaravičius et al. 2004: 343).

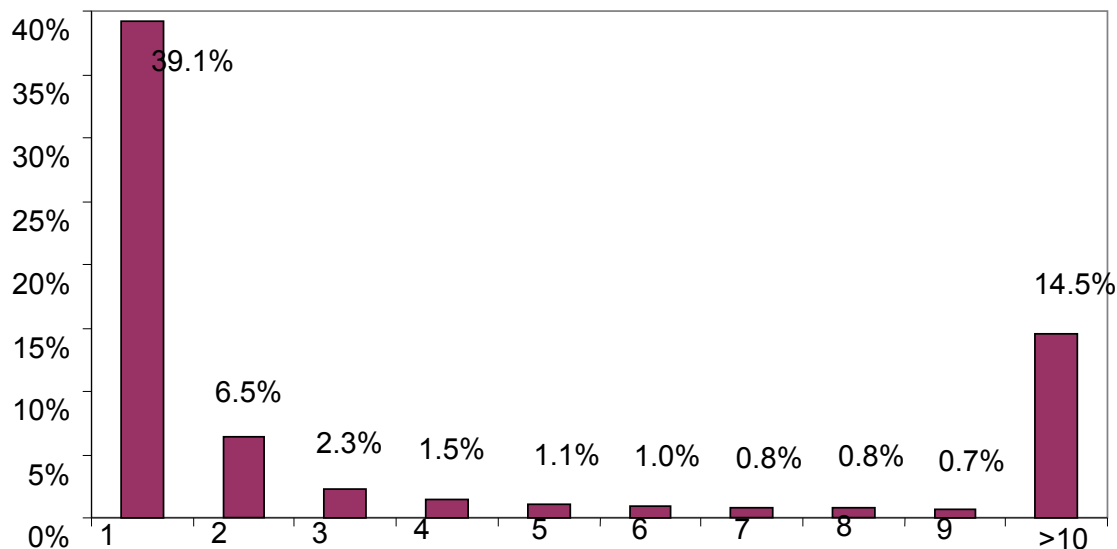
Daiktavardinių frazių žodyne pateikiamos konkrečios gramatinės formos, o ne jų lemos. Tai padaryta dėl to, kad kai kuriose frazėse vartojamos tik tam tikros formos. Kai kurios lemos gali būti net nesuprantamos dabartinės lietuvių kalbos vartotojams, pvz., *omenis* (vartojama tik junginiuose *turėti omeny(je)*), *perstojas* (vartojama tik *be perstojų*) ir pan. Pildant semantiškai neautonomiškas kolokacijas taip pat žiūrėta, kokios konkrečios gramatinės formos supa analizuojamąją kolokaciją.

3. Būdingiausi lietuvių kalbos daiktavardinių frazių modeliai, jų ypatybės

Analizuotos lietuvių kalbos frazės pagal ypatybes suskirstytos į keturis pagrindinius tipus: dvižodės, trižodės–šešiažodės, septyniažodės–devyniažodės ir daugiau nei iš dešimties žodžių sudarytos frazės (būdingiausios minėtų frazių tipų ypatybės pateiktos 1 lentelėje).

1 lentelė. **Pagrindiniai daiktavardinių frazių tipai ir būdingosios jų ypatybės**

Frazių tipas	Ypatybės	Pavyzdžiai
Dvižodės	Gana autonomiški junginiai, mažiausiai pildyti. Tai tradicinių kolokacijų žodžių kombinacijos. Vartojamos įvairiuose stiliuose. Sudaro apie 75 proc. visų daiktavardinių frazių.	<i>kalendorines dienas</i> <i>balansinė vertė</i> <i>laikraščio teigimu</i> <i>ligoninės administracija</i>
Trižodės–šešiažodės	Panašios į tradicines frazes. Keturižodės frazės dažniausiai atpažįstamos intuityviai, jas mažiausiai reikėjo keisti, t. y. trumpinti ar pildyti. Penkiažodėse dominuoja pavadinimai, yra nemažai frazeologizmų. Nuo šešiažodžių frazių atsiranda tikrųjų idiomų. Tai bendresnio pobūdžio frazės, iš įvairesnių šaltinių.	<i>(drebėjo) iš pykčio</i> <i>(išėiti) į sceną</i> <i>akcijų kaina padidėjo</i> <i>imtis šio darbo</i> <i>kitų metų balandį</i> <i>pagal Dievo valią</i> <i>(parašyta ...) amžiuje prieš Kristų</i> <i>(didinti ...) centais už kilovatvalandę</i> <i>žurnale mokslas ir gyvenimas</i>
Septyniažodės–devyniažodės	Tokios frazės gali būti vadinamos tekstų fragmentais. Nuo septyniažodžių prasideda kanceliariinės kalbos frazės. Nemažai junginių iš orų prognozių, horoskopų.	<i>blogas ženklas sutikti žmogų su tuščiais kibirais</i> <i>lengvatinių kreditų ir valstybės specialiųjų fondų lėšų</i> <i>Valstybinei mokesčių inspekcijai ir valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybai</i>
Daugiau nei iš dešimties žodžių sudarytos kolokacijos	Tai tipiški kanceliariinės kalbos pavyzdžiai. Taip pat pasitaiko junginių iš medicininių, religinių tekstų. Tokių frazių dažniausiai pasitaiko tik vienetiniai atvejai.	<i>Pravieniškių sustiprintojo režimo ir Marijampolės griežtojo režimo pataisos darbų kolonijose</i> <i>Valstybinės draudimo priežiūros tarnybos prie finansų ministerijos valdybos pirmininkas (R. Kleinauskas)</i> <i>Dėl įmonių kurių valstybei priklausančiomis akcijomis kompensuojama už valstybės išperkamą žemę mišką gyvenamuosius namus jų dalis butus</i> <i>Kur du ar trys susirinkę mano vardu ten ir aš esu tarp jų</i>

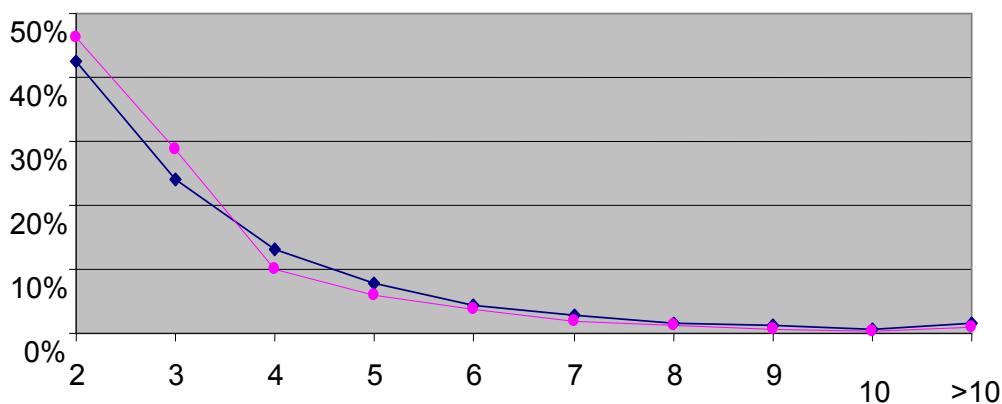
1 paveikslas. **Daiktavardinių frazių pasiskirstymas pagal ilgį ir dažnumą**

Daiktavardinių frazių ilgis labai įvairus: nuo dvižodžių iki frazių, sudarytų iš 46 žodžių (rasta tik viena iš 46 žodžių sudaryta frazė: *regioninio parko žemės naudotojai kiti fiziniai ir*

juridiniai asmenys privalo laikytis veiklos apribojimų nustatytų Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatyme Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatyme bei kituose įstatymuose regioninio parko planavimo schemoje specialiosiose žemės ir miško naudojimo sąlygose saugomų teritorijų nuostatuose bei kituose teisės aktuose). Daugiausia yra dvižodžių frazių (46,4 proc.), mažiau trižodžių (28,7 proc.) ir keturžodžių (10,1 proc.).

Šios trys frazių grupės sudaro didžiąją visų junginių dalį – daugiau nei 85 proc. (žr. 1 paveikslą). Kuo ilgesnės frazės, tuo jų mažiau. Pačių ilgiausių frazių pasitaikė vienetiniai atvejai. Pagrindinė daiktavardinių frazių pasiskirstymo pagal ilgį tendencija yra tokia pati kaip ir dažniausių žodžių, t. y. kuo ilgesnė frazė, tuo ji retesnė. Retesnės, bet ilgesnės frazės apima didžiąją tekstyno dalį. Tik vieną kartą pavartotos frazės sudaro apie 39 proc. viso tekstyno. Dažnos frazės, tekстыne pavartotos daugiau nei dešimt kartų, užima tik apie 14 proc. tekstyno (Marcinkevičienė 2004, 744) (žr. 1 paveikslą).

Antrajame paveiksle matyti, kad nemažai dvižodžių ir trižodžių frazių buvo papildyta, keturžodės ir penkiažodės po peržiūrėjimo buvo sutrumpintos, o šešiažodžių ir ilgesnių frazių pasiskirstymas pirminiame bei galutiniame daiktavardinių frazių sąrašė išliko panašus.

2 paveikslas. Daiktavardinių frazių pasiskirstymas pagal ilgį (žodžių skaičių) (tamsi kreivė žymi pirminį kolokacijų sąrašą, šviesesnė kreivė – peržiūrėtą sąrašą)

Bandyta nustatyti pagrindinius daiktavardinių frazių modelius. Buvo atsižvelgta į leksinius, semantinius ir gramatinius požymius jungiant frazes į tam tikrus modelius. Išsamesnei analizei kaip vienos iš lengviausiai intuityviai atpažįstamų, tipiškiausių ir mažiausiai redaguotų frazių pasirinkti keturžodžiai junginiai. Šios frazės skirstytos pagal tai, kiek jas sudaro daiktavardžių. Keturžodės frazės gali būti sudarytos iš vieno, dviejų, trijų ar keturių daiktavardžių. Atsižvelgiant į tas grupes sudarančias skirtingas kalbos dalis, jų pasiskirstymą nustatyta, kad iš keturių daiktavardžių sudarytomis frazėms būdingas 1 modelis; iš trijų daiktavardžių sudarytos keturžodės frazės gali būti suskirstytos į 40 modelių; buvo skirta 120 modelių iš dviejų daiktavardžių sudarytomis frazėms, o iš vieno daiktavardžio ir kitokių kalbos dalių sudarytos keturžodės frazės pasižymi didžiausia modelių įvairovė – galima skirti net 300 skirtingų modelių (Marcinkevičienė et al. 2005).

Leksinių gramatinių modelių sudarymas apima kelis etapus: pirmaisia žiūrėta, kokios kalbos dalys sudaro analizuojamąjį junginį, pvz.:

Smulkios ir vidutinės įmonės
(būdvardis) (jungtukas) (būdvardis) (daiktavardis)

Antrasis etapas – išsamesnė junginių sudarančių kalbos dalių morfologinių pažymų analizė, pvz.:

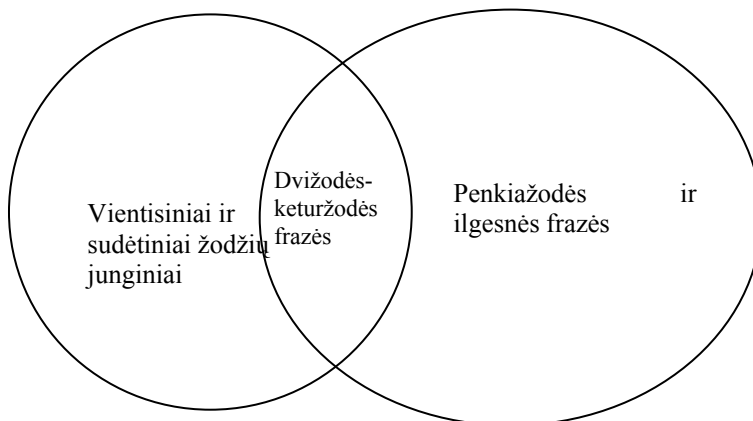
Smulkios ir vidutinės įmonės
(būdvd. dgs. vardininkas) (jungtukas) (būdvd. dgs. vardininkas) (daiktav. dgs. vardininkas)

Paskutiniame etape nurodomi konkretūs nekaitomi žodeliai (jungtukai, prielinksniai, dalelytės,rieveiksmiai) ir semantinės veiksmažodžių ar daiktavardžių ypatybės (Marcinkevičienė et al. 2005), pvz.:

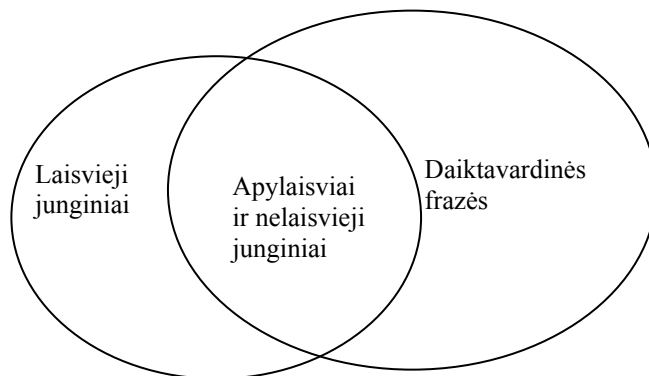
Smulkios (būdv. dgs. vardininkas) *ir* (jungtukas *ir*) *vidutinės* (būdv. dgs. vardininkas) *įmonės* (konkreto daiktav. dgs. vardininkas)

Jau minėta, kad daiktavardinės frazės pasižymi didžiule modelių įvairove. Dvižodės–keturžodės frazės apima tradicinius vientisinius ir sudėtinius lietuvių kalbos junginius (žr. 3 paveikslą). Lietuvių kalbos sintaksėje vientisiniu junginiu laikomi dviejų žodžių junginiai, o sudėtinu – dažniausiai trijų žodžių junginiai (Labutis 1998, 51).

V. Labutis *Lietuvių kalbos sintaksėje* skiria laisvuosius (pagal tam tikras struktūros schemas laisvai kuriami žodžių junginiai), nelaisvuosius (junginiai, kurie kalbėjimo procese ne kuriami, o atsimenami ir vartojami gatavi) ir apylaisvius junginius (sunkiai skaidomi junginiai, kurie greičiausiai yra išimenami, o ne kuriami kalbėjimo procese) (Labutis 1998, 52–53). Daiktavardinės frazės dažniausiai yra nelaisvieji junginiai, o papildytos frazės yra apylaisviai junginiai (žr. 4 paveikslą).

3 paveikslas. **Daiktavardinių frazių ir vientisinių bei sudėtinųjų žodžių junginių santykis**

4 paveikslas. **Laisvųjų, apylaisvių, nelaisvųjų junginių ir daiktavardinių frazių santykis**

4. Daiktavardinių frazių žodyno pritaikymas

Lietuvių kalbos daiktavardinių frazių žodyną bus galima panaudoti keliems tikslams: sudarant bendrinės lietuvių kalbos žodynus, pateikiant žodyninių aprašų iliustracijas. Jau dabar rašant bendrinės lietuvių kalbos žodyną pavyzdžiai renkami iš *Dabartinės kalbos tekstyno*, o kolokacijų žodynas labai gerai atskleidžia pačius būdingiausius ir dažniausius tam tikro žodžio ar junginio vartosenos atvejus.

Frazių žodynas taip pat bus naudingas kuriant statistinius, tikimybinus modelius. Jį bus galima panaudoti kuriant mašininio vertimo sistemas, nes kolokacijos – dažni pastoviai verčiami stabilūs junginiai.

Iš minėto žodyno galima gauti daug sociologinės informacijos, pvz., daiktavardinės frazės gerai atspindi tam tikro laikotarpio (šiuo atveju 1991–2003 metų) dažniausiai minimus politikus, visuomenės veikėjus, menininkus, mokslininkus, politines partijas, tuo metu gyvavusias įmones,

organizacijos ir pan. Galima teigti, kad frazių žodynas bus savotiškas minėto laikotarpio visuomeninio ir kultūrinio gyvenimo metraštis.

Būsimas daiktavardinių frazių žodynas turėtų padėti užsieniečiams, besimokantiems lietuvių kalbos, kad jie lengviau išmoktų dažniausiai vartojamus žodžių junginius, taip pat ir patiems lietuviams, kartais suabejojantiems, koks žodis labiau tikėtinas tam tikrame junginyje.

Dar viena sritis, kur galėtų būti pritaikytas minėtas žodynas – tai gramatinė analizė, pvz., iš šio žodyno galima nustatyti daiktavardžių, veiksmažodžių, būdvardžių junglumą, dažniausiai vartojamas gramatinės formos, kalbos dalis, tų kalbos dalių morfologines pažymas, dažniausius leksinius gramatinius modelius.

Taigi pirmasis lietuvių kalbos daiktavardinių frazių žodynas bus naudingas įvairioms kalbos vartotojų grupėms, gerai atspindės dabartinę rašytinę lietuvių kalbą.

5. Apibendrinamosios pastabos

Straipsnyje aprašyti pirmojo lietuvių kalbos daiktavardinių frazių žodyno sudarymo principai, pasirinktas kolokacijų atrankos iš *Dabartinės lietuvių kalbos tekstyno* metodas, pagrindiniai tvarkymo etapai, būdingiausi frazių tipai ir jų ypatybės, taip pat žodyno panaudojimas ir pritaikymas. Nustatyta, kad kolokacijos sudaro beveik 70 proc. viso tekstyno. Kol kas analizuota tik nedidelė jų dalis – 68 600 frazių, kurias sudaro bent vienas daiktavardis ir kurios yra semantiškai bei gramatiškai taisyklingos. Lietuvių kalbos frazės pasižymi didele modelių įvairove. Ateityje iš turimo frazių sąrašo bus nustatomi struktūriniai, leksiniai, semantiniai ir gramatiniai kalbos modeliai.

Dictionary of Lithuanian nominal phrases: structure and destination

Summary

The article overviews the process of compilation of the first corpus-based Dictionary of Lithuanian Nominal Phrases. Phrases are transformed from collocational strings which were extracted from the Corpus of Contemporary Lithuanian Language of 100 million running words applying a new statistical method called *Gravity counts*. Types of transformations of collocational strings into phrases and other manual procedures, specific features of collocations, primary results of patterning of the Lithuanian phrases are described in this paper, as well as the usage and destination and future steps in the analysis of Lithuanian phrases.

Literatūra

DAUDARAVIČIUS, VIDAS, MARCINKEVIČIENĖ RŪTA, 2004. Gravity counts for boundaries of collocations. *International Journal of Corpus Linguistics* 9: 2. 321–348.

LABUTIS, VITAS 1998. Lietuvių kalbos sintaksė. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

MARCINKEVIČIENĖ, RŪTA, 2004. Dictionary of Lithuanian Phrases. In Geoffrey Williams and Sandra Vessier (eds.), *Proceedings of the Eleventh EURALEX International Congress*. 739–748.

MARCINKEVIČIENĖ, RŪTA, GRIGONYTĖ GINTARĖ, 2005 (atiduota spausdinti). Lexigrammatical Patterns of Lithuanian Phrases. *Proceedings of the Second Baltic Conference Human Language Technologies*, Tallinn.

ZINKEVIČIUS, VYTAUTAS, 2000. *Lemuoklis* – morfologinei analizei. *Darbai ir Dienos* 24. 246–273.

¹Daiktavardinės frazės pateikiamos be skyrybos ženklų. Išgaunant kolokacijas iš tekstyno neatsižvelgta į skyrybos ženklus, kad jie nedarytų įtakos junginio dažnumui.

²Skliausteliuose pateikiami žodžiai, kuriais papildytos semantiškai neautonomiškos frazės. Daugtaškis reiškia, kad toje vietoje gali būti labai įvairūs žodžiai ar skaičiai.